

KONFERENCIAKÖTET

Conference Proceedings

**Nemzetközi tudományos konferencia
a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából**
International Scientific Conference
on the Occasion of the Hungarian Science Festival

Sopron, 2022. november 3.
3 November 2022, Sopron

**TÁRSADALOM – GAZDASÁG – TERMÉSZET:
SZINERGIÁK A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSBN**

SOCIETY – ECONOMY – NATURE: SYNERGIES IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Szerkesztők / Editors:

OBÁDOVICS Csilla, RESPERGER Richárd, SZÉLES Zsuzsanna, TÓTH Balázs István

Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából
International Scientific Conference on the Occasion of the Hungarian Science Festival

Sopron, 2022. november 3. / 3 November 2022, Sopron

**TÁRSADALOM – GAZDASÁG – TERMÉSZET:
SZINERGIÁK A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEN**
SOCIETY – ECONOMY – NATURE:
SYNERGIES IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

KONFERENCIAKÖTET
Conference Proceedings

LEKTORÁLT TANULMÁNYOK / PEER-REVIEWED STUDIES

Szerkesztők / Editors:

OBÁDOVICS Csilla, RESPERGER Richárd, SZÉLES Zsuzsanna, TÓTH Balázs István

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

UNIVERSITY OF SOPRON PRESS

SOPRON, 2023

Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából
International Scientific Conference on the Occasion of the Hungarian Science Festival

Sopron, 2022. november 3. / 3 November 2022, Sopron

Felelős kiadó / Executive Publisher: Prof. Dr. FÁBIÁN Attila,
a Soproni Egyetem rektora / Rector of the University of Sopron

Szerkesztők / Editors:

Prof. Dr. OBÁDOVICS Csilla, Dr. RESPERGER Richárd, Prof. Dr. SZÉLES Zsuzsanna,
Dr. habil. TÓTH Balázs István

Lektorok / Reviewers:

Dr. habil. BARANYI Aranka, Dr. BARTÓK István, Dr. BEDNÁRIK Éva,
BAZSÓNÉ dr. BERTALAN Laura, Dr. CZIRÁKI Gábor, Dr. FARAGÓ Beatrix,
Dr. HOSCHEK Mónika, Dr. habil. JANKÓ Ferenc, Dr. habil. KOLOSZÁR László,
Dr. KÓPHÁZI Andrea, Prof. Dr. KULCSÁR László, Dr. NEDELKA Erzsébet, Dr. NÉMETH Nikoletta,
Prof. Dr. OBÁDOVICS Csilla, Dr. habil. PAÁR Dávid, Dr. PALANCSA Attila,
Dr. habil. PAPP-VÁRY Árpád, PAPPNÉ dr. VANCÓS Judit, Dr. habil. PATAKI László,
Dr. PIRGER Tamás, Dr. RESPERGER Richárd, Dr. habil. SZABÓ Zoltán,
Prof. Dr. SZÉLES Zsuzsanna, Dr. SZÓKA Károly, Dr. TAKÁTS Alexandra,
Dr. habil. TÓTH Balázs István

Tördelőszerkesztő / Layout Editor: Dr. RESPERGER Richárd
Segédszerkesztő / Assistant Editor: NEMÉNY Dorka Virág

ISBN 978-963-334-450-7 (pdf)

DOI: [10.35511/978-963-334-450-7](https://doi.org/10.35511/978-963-334-450-7)

Creative Commons licenc: BY-NC-SA 2.5

Nevezd meg! Ne add el! Így add tovább! 2.5 Hungary
Attribution – Non commercial – Share Alike 2.5 HUNGARY

SZERVEZŐK

Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar (SOE LKK),
A Soproni Felsőoktatásért Alapítvány

A konferencia elnöke: Prof. Dr. Széles Zsuzsanna egyetemi tanár, dékán (SOE LKK)

Tudományos Bizottság:

elnök: Prof. Dr. OBÁDOVICS Csilla PhD egyetemi tanár, Doktori Iskola-vezető (SOE LKK)

társelnök: Dr. habil. TÓTH Balázs István PhD egyetemi docens, igazgató (SOE LKK)

tagok: Prof. Dr. FÁBIÁN Attila PhD egyetemi tanár (SOE LKK), rektor (SOE)

Prof. Dr. SZÉKELY Csaba DSc professor emeritus (SOE LKK)

Prof. Dr. KULCSÁR László CSc professor emeritus (SOE LKK)

Prof. Dr. SZALAY László DSc egyetemi tanár (SOE LKK)

Prof. Dr. Clemens JÄGER PhD egyetemi tanár, dékán (FOM)

Prof. Dr. Alfreda ŠAPKAUSKIENĚ PhD egyetemi tanár (VU FEBA)

Dr. habil. POGÁTSZA Zoltán PhD egyetemi docens (SOE LKK)

Dr. habil. PAPP-VÁRY Árpád Ferenc PhD tudományos főmunkatárs (SOE LKK)

Dr. Rudolf KUCHARČÍK PhD egyetemi docens, dékán (EUBA FIR)

Szervező Bizottság:

elnök: Dr. RESPERGER Richárd PhD adjunktus (SOE LKK)

tagok: Dr. NEDELKA Erzsébet PhD egyetemi docens, dékánhelyettes (SOE LKK)

Dr. KERESZTES Gábor PhD egyetemi docens, dékánhelyettes (SOE LKK)

Dr. habil. Eva JANČÍKOVÁ PhD egyetemi docens (EUBA FIR)

Dr. habil. KOLOSZÁR László PhD egyetemi docens, intézetigazgató (SOE LKK)

Dr. HOSCHEK Mónika PhD egyetemi docens, intézetigazgató (SOE LKK)

PAPPNÉ dr. VANCSÓ Judit PhD egyetemi docens, intézetigazgató (SOE LKK)

Dr. SZÓKA Károly PhD egyetemi docens (SOE LKK)

titkár: NEMÉNY Dorka Virág kutatási asszisztens (SOE LKK)

ORGANIZERS

University of Sopron Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics (SOE LKK),
For the Higher Education at Sopron Foundation

Conference Chairperson: Prof. Dr. SZÉLES Zsuzsanna PhD Professor, Dean (SOE LKK)

Scientific Committee:

Chair: Prof. Dr. Csilla OBÁDOVICS PhD Professor, Head of Doctoral School (SOE LKK)

Co-Chair: Dr. habil. Balázs István TÓTH PhD Associate Professor, Director (SOE LKK)

Members: Prof. Dr. Attila FÁBIÁN PhD Professor (SOE LKK), Rector (SOE)

Prof. Dr. Csaba SZÉKELY DSc Professor Emeritus (SOE LKK)

Prof. Dr. László KULCSÁR CSc Professor Emeritus (SOE LKK)

Prof. Dr. László SZALAY DSc Professor (SOE LKK)

Prof. Dr. Clemens JÄGER PhD Professor, Dean (FOM)

Prof. Dr. Alfreda ŠAPKAUSKIENĖ PhD Professor (VU FEBA)

Dr. habil. Zoltán POGÁTSA PhD Associate Professor (SOE LKK)

Dr. habil. Árpád Ferenc PAPP-VÁRY PhD Senior Research Fellow (SOE LKK)

Dr. Rudolf KUCHARČÍK PhD Associate Professor, Dean (EUBA FIR)

Organizing Committee:

Chair: Dr. Richárd RESPERGER PhD Assistant Professor (SOE LKK)

Members: Dr. Erzsébet NEDELKA PhD Associate Professor, Vice Dean (SOE LKK)

Dr. Gábor KERESZTES PhD Associate Professor, Vice Dean (SOE LKK)

Dr. habil. Eva JANČÍKOVÁ PhD Associate Professor (EUBA FIR)

Dr. habil. László KOLOSZÁR PhD Associate Professor, Director of Institute (SOE LKK)

Dr. Mónika HOSCHEK PhD Associate Professor, Director of Institute (SOE LKK)

Judit PAPPNÉ VANCSÓ PhD Associate Professor, Director of Institute (SOE LKK)

Dr. Károly SZÓKA PhD Associate Professor (SOE LKK)

Secretary: Dorka Virág NEMÉNY Research Assistant (SOE LKK)

TARTALOMJEGYZÉK / CONTENTS

1. szekció (személyes): Fenntartható gazdálkodás és menedzsment, körforgásos gazdaság Session 1 (personal): Sustainable Economy and Management, Circular Economy

Az ökológiai termelés és termékek piacának változásai a COVID-19 okozta megzörítések alatt

Dr. GYARMATI Gábor 11

Fenntartható fejlődés és körforgásos gazdaság a vállalkozások mindennapi életében

Dr. FEKETE-BERZSENYI Hajnalka – Dr. KOZMA Dorottya Edina –

Dr. MOLNÁRNÉ dr. BARNA Katalin – Prof. Dr. MOLNÁR Tamás 26

Fenntarthatóság a divatiparban (?) – Négy divatipari szervezet CSR jelentésének rövid áttekintése, valamint a fenntarthatóságra törekvés fogyasztók általi észlelésének vizsgálata

VIZI Noémi 39

Épített örökségeink fenntarthatósága a volt szovjet laktanyák újrahasznosításának példáján keresztül

TEVELY Titanilla Virág 52

2a. szekció (személyes): A fenntartható fejlődés globális és regionális vetületei

Session 2a (personal): Global and Regional Aspects of Sustainable Development

A migráció mérésének módszertani nehézségei

RUFF Tamás 65

2b. szekció (személyes): A fenntartható fejlődés globális és regionális vetületei

Session 2b (personal): Global and Regional Aspects of Sustainable Development

Munkaérték preferenciák vizsgálata a szállítási ágazatban

Dr. BALÁZS László – Dr. KŐKUTI Tamás 73

3. szekció (személyes): Turizmus és marketing, fenntartható turizmus

Session 3 (personal): Tourism and Marketing, Sustainable Tourism

Studentifikáció Lágymányoson, avagy az újbudai egyetemek hatása a fenntartható turizmusra

KISS Bence Álmos – PORHAJAS Gábor László 85

Book Consumption Literature – Literature Review on the Subject of the Behavior of Book Consumers

Miklós LÉGRÁDI – Dr. habil. Zoltán SZABÓ 96

Szállodaüzemi intézkedések irányvonalai a fenntarthatóság jegyében

MARTOS János András 114

Sportfogyasztási szempontú elemzés a Sopronban rendezett 2021-es Női Vízilabda Magyar Kupáról <i>CSISZÁR Szabolcs János – Dr. habil. PAÁR Dávid</i>	126
---	-----

4a. szekció (személyes): Pénzügyek, számvitel, fenntartható pénzügyek
Session 4a (personal): Finance, Accounting, Sustainable Finance

A könyvviteli szolgáltatási szakma megítélése. Összehasonlító elemzés a 2020. és 2022. évek felmérése alapján <i>Dr. VERESS Attila – Dr. SIKLÓSI Ágnes – Dr. SISA Krisztina A.</i>	136
--	-----

A KKV-szektor hitelezési tendenciának értékelése MNB adatok alapján <i>MÁRKUS Mónika</i>	147
--	-----

Az ellátási láncok fenntartható pénzügyi adaptációja – rövidtávú fizetési kötelezettségek finanszírozása <i>Dr. CZIRÁKI Gábor – HACKL János</i>	158
---	-----

ESG közzététel vizsgálata nemzetközi háttérű kereskedelmi bankok esetében Magyarországon <i>SIKLÓSI Veronika</i>	172
--	-----

4b. szekció (személyes): Pénzügyek, számvitel, fenntartható pénzügyek
Session 4b (personal): Finance, Accounting, Sustainable Finance

A fenntarthatóság és az osztalékpolitika kapcsolata <i>Dr. KUCSÉBER László Zoltán – Dr. CSOMA Róbert</i>	180
--	-----

Pénzügyi és öngondoskodási ismeretek a magyar középiskolák végzős osztályaiban 2021-ben <i>KOVÁCS Zoltán – TÖRÖNÉ Prof. Dr. DUNAY Anna</i>	188
--	-----

A cégértékelés módszertani kihívásai <i>FÁBIÁNNÉ JÁTÉKOS Judit Ilona</i>	203
--	-----

5. szekció (személyes): Sustainable Economy, Management and Development
Session 5 (personal): Sustainable Economy, Management and Development
(session in English)

The Qualitative Characteristics of Accounting Information: A Literature Review <i>Asma MECHTA – Prof. Dr. Zsuzsanna SZÉLES – Dr. Ágnes SIKLÓSI</i>	219
--	-----

Tourism Development in Indonesia - Surakarta City Role Supporting National Tourism Planning <i>Dr. Rizky Arif NUGROHO – Laura BAZSÓNÉ BERTALAN PhD – Judit PAPPNÉ VANCSÓ PhD</i>	228
--	-----

Green Manufacturing Practices Towards Sustainable Development in the Ready-Made Garments (RMG) Industry of Bangladesh <i>Dr. Md. Sadrul Islam SARKER – K. M. Faridul HASAN – Dr. István BARTÓK</i>	241
--	-----

Drivers and Barriers of GSCM Practices Implementation: Literature Review <i>Khouloud CHALLOUF – Dr. Nikoletta NÉMETH</i>	252
--	-----

6. szekció (személyes): Tourism and Marketing, Sustainable Tourism
Session 6 (personal): Tourism and Marketing, Sustainable Tourism
(session in English)

Impact of COVID-19 Pandemic on Tourism Sector in Vietnam <i>Thi Thuy Sinh TRAN – Dr. Nikoletta NÉMETH – Dr. Thai Thuy PHAM – Nhat Anh NGUYEN</i>	259
--	-----

Tourism in Troubled Times: the Economic and Social Effects of Short- and Expected Long-Term Changes <i>Dr. habil. Tamás SZEMLÉR</i>	276
---	-----

Application Areas of Drones: Exploratory Research from Residential and Corporate Perspectives <i>Bendegúz Richárd NYIKOS – Astrid IONESCU</i>	286
---	-----

7. szekció (online): A fenntartható fejlődés globális és regionális vetületei
Session 7 (online): Global and Regional Aspects of Sustainable Development

Németország elektromos személygépjármű exportja az Európai Unió tagállamaival <i>Dr. KONKA Boglárka</i>	295
---	-----

Fenntartható design - új megközelítések a terméktervezésben <i>NÁDAS Gergely – Dr. habil. MOLNÁR László</i>	307
---	-----

Challenges of the Adaptation Planning – Evolution of the Vulnerability Assessment Methodologies <i>Pál SELMECZI</i>	322
---	-----

Szisztematikus irodalmi áttekintés a személygépjárművekbe épülő elektromos hajtáslánc gyártásáról a fenntarthatóság szempontjából <i>Dr. TÓTH Árpád – BEGE András</i>	329
---	-----

Németország az európai labdarúgás térképén – jogi és sportföldrajzi megközelítés <i>Dr. ENGELBERTH István – Dr. VIRÁGH Árpád</i>	344
--	-----

A körforgásosság mérési lehetőségeinek vizsgálata a szállodaüzemeltetésben <i>KARAKASNÉ Dr. MORVAY Klára</i>	360
--	-----

Az állami nyugdíjrendszerek fenntarthatóságának kihívásai <i>SZABÓ Zsolt Mihály</i>	377
---	-----

Competencies for Sustainable Development <i>Zsuzsanna NAGYNÉ HALÁSZ</i>	391
---	-----

8. szekció (online): Turizmus és marketing, fenntartható turizmus
Session 8 (online): Tourism and Marketing, Sustainable Tourism

Gyógynövényturizmus és az abban rejlő lehetőségek
– Az Észak-Magyarországi kínálati oldal primer vizsgálata
PÁSZK Norbert400

Fiatal külföldi turisták pozitív és negatív tapasztalatai Budapesten
Dr. habil. GROTTÉ Judit – MAGYAR Tímea408

Mit ígér Bükfürdő? A városmárka-kommunikáció lehetséges eszközei és csoportosításuk a POE-modell alapján
HORVÁTH Kornélia Zsanett417

9. szekció (online): Fenntartható gazdálkodás, körforgásos gazdaság
Session 9 (online): Sustainable Economy, Circular Economy

Erdei biomassa lehetőségei és korlátai Magyarország energiabiztonságában
VARGOVICS Máté – Dr. NAGY Dániel433

A körforgásos gazdaság és a soproni hulladékfeldolgozó stratégiája
KASZA Lajos – Dr. NÉMETH Patrícia444

10. szekció (online): Sustainable Economy, Management and Development
Session 10 (online): Sustainable Economy, Management and Development
(session in English)

Comparison of the Density of Physicians and General Practitioners in the Hungarian Csongrád-Csanád Country and in the Territorial Units of Vojvodina for the Period 2002-2020
Dr. Ivana KOCSICSKA453

The Re-Consideration of Business Diplomacy and Corporate Social Responsibility for International Business in the Post-Covid-19 World
Anh Tuan TRAN463

Examining the Process of Project Preparation
Attila LEGOZA474

The Relativity between Sustainable Management and Turnaround Management: Evidences and Suggestions for the Hungarian Agricultural Sector
Zsuzsanna VARGA – Dr. habil. Etelka KATITS – Dr. Éva SZALKA – Dr. Ildikó PALÁNYI – Katinka MAGYARI484

Developing countries and Sustainability
Arjana KADIU – Dr. habil. Zoltán SZABÓ504

The Effect of Supply Chain Management in Achieving Sustainability in Supply Chain in Four Seasons Hotel in Syria
Wael ALASFAR519

**The Role of EGTCs and Euroregions in Economic Cooperation Across
the Hungarian-Romanian Border Between the Period 2007-2020**

Melinda BENCZI 531

11. szekció (online): Poszter szekció

Session 11 (online): Poster Session

Procrastination and its Influencet on Retirement Saving Plann

Khaliunaa DASHDONDOG540

Színházi kommunikáció 2.0

Hazai kőszínházak jelenléte Facebookon és Instagramon a pandémia első évében

Dr. DÉR Cs. Dezső – Dr. habil. PAPP-VÁRY Árpád Ferenc – ZRINYI Ivett554

A felnőttképzésben résztvevő álláskeresők elhelyezkedési esélyei

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

LE-DAI Barbara575

Cost Analysis of Sustainable Concrete Production Using Waste Nanoparticles

Omar ZINAD – Dr. habil. Csilla CSIHA – Prof. Dr. Alya'a Abas AL-ATTAR585

Studentifikáció Lágymányoson, avagy az újbudai egyetemek hatása a fenntartható turizmusra¹

Studentification in Lágymányos, or the Impact of the Universities in Újbuda on Sustainable Tourism

KISS Bence Álmos²

gyakornok, PhD-hallgató (*Intern, PhD Student*)

Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdaságföldrajz és Városfejlesztés Tanszék (*Corvinus University of Budapest, Department of Geography and Planning - Hungary*)

PORHAJAS Gábor László³

gyakornok, PhD-hallgató (*Intern, PhD Student*)

Budapesti Corvinus Egyetem, Gazdaságföldrajz és Városfejlesztés Tanszék (*Corvinus University of Budapest, Department of Geography and Planning - Hungary*)

Absztrakt

A kortárs városkutatás előszeretettel foglalkozik a különböző felsőoktatási intézmények városi környezetre gyakorolt közvetlen, illetve közvetett hatásaival. Ezek a sokrétű, komplex hatások aktívan alakíthatják a városszövetet, a városi teret, továbbá jelentékeny hatást fejtenek ki többek között a környezetükben található szolgáltatásokra, az ingatlanpiacra, térhasználatra, az adott település vagy településrész gazdasági-társadalmi folyamataira, a turizmusra és nem utolsósorban kulturális életére. Jelen előadásunkban Budapest XI. kerület, Lágymányos példáján keresztül mutatjuk be a studentifikáció erőteljes jelenlétét, valamint a kulturális és gasztroturizmus fejlődését az újbudai Bartók Béla út térségében, melyek együttes hatása jelentékeny szerepet játszik egy fenntarthatóbb, kisléptékű helyi turizmus létrejöttében a vizsgált területen. Kutatásunkat komplex, kvalitatív társadalomtudományos módszertanra építettük, melynek kiemelkedő fontosságú eleme a terepi, illetve résztvevő megfigyelés, valamint a félig strukturált módszertannal készülő szakértői, illetve egyéb interjúk vendéglátóipari szereplőkkel.

Kulcsszavak: Újbuda, kulturális és gasztroturizmus, studentifikáció, Bartók Boulevard

JEL-kódok: R11, R53

Abstract

Contemporary urban research tends to focus on the direct and indirect impacts of different higher education institutions on the urban environment. These multiple and complex effects can actively shape the the urban space, and have a significant impact on, among other things, the services, the real estate market, the use of space, the socio-economic processes, tourism and, last but not least, the cultural life of the municipality or part of a municipality. In this presentation, we will use the example of Lágymányos in the 11th district of Budapest to illustrate the strong presence of studentification and the development of cultural and gastronomic tourism in the Bartók Béla út area of Újbuda, whose combined impact plays a significant role in the creation of a more sustainable, small-scale local tourism in the area under study.

¹ „A tanulmány/publikáció a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, az Egyetemi Innovációs Ökoszisztéma pályázati program finanszírozásában, a 2019-1.2.1-EGYETEMI-ÖKO-2019-00022 projekt keretében valósult meg.”

² bence.kiss2@stud.uni-corvinus.hu

³ gabor.porhajas@uni-corvinus.hu

Our research was based on a complex qualitative social science methodology, with field-based, matched participant observation and semi-structured interviews with experts and other catering industry actors.

Keywords: Újbuda, cultural and gastronomic tourism, studentification, Bartók Boulevard
JEL Codes: R11, R53

1. Bevezetés

Jelen kutatásunkban Budapest XI. kerület, Lágymányos példáján keresztül mutatjuk be a studentifikáció erőteljes jelenlétét, valamint a kulturális és gasztroturizmus fejlődését az újbudai Bartók Béla út térségében, melyek együttes hatása jelentékeny szerepet játszik egy fenntarthatóbb, kisléptékű helyi turizmus létrejöttében. Kutatásunk aktualitását, egyben hiánypótló jellegét az adja, hogy eddig kevesen foglalkoztak Magyarországon a studentifikáció jelenségével lokális kontextusban. Emellett, habár a Bartók-negyed kulturális életével rendkívül sok újság-cikk foglalkozott és a fővárosi önkormányzatok körében is közismert a városnegyed fejlődésének pozitív példája, mégis viszonylag csekély tudományos kutatás készült a területről, ahol több mint 30.000 egyetemista – a BME⁴, ELTE TTK-TÁTK, illetve néhány évvel korábban a hazai közigazgatási felsőoktatás fellegvárának az Államigazgatási Főiskola és jogutódainak hallgatói – tanul és szórakozik.

Vizsgálatunkban arra a kérdésre keressük a választ, hogy milyen hatással lehet a studentifikáció a fenntartható turizmus kialakulására és fejlődésére a vizsgált területen, továbbá kutatásunk kérdése az is, hogy a különböző helyi aktorok (döntéshozók, vendéglátósok, intézmények és a helyi lakosság), milyen szerepet játszhat egy ilyen városfejlesztési folyamatban. Hipotézisünk szerint ezeknek a szereplőknek a sikeres együttműködése, illetve a studentifikáció jelenléte a területen multiplikátor hatással lehet a fenntartható turizmus fejlődésére a Bartók-negyedben.

2. A kutatás módszertana

Kutatásunkat komplex, kvalitatív társadalomtudományos módszertanra építettük, melynek kiemelkedő fontosságú eleme a terepi, illetve résztvevő megfigyelés, valamint a félig strukturált módszertannal készülő szakértői, illetve egyéb interjúk vendéglátóipari szereplőkkel. A kutatás szempontjából külön fontos megemlítenünk annak érzékenységet a változásra. A folyamatban lévő vizsgálat 2019-ben indult, így egyaránt szükséges reflektálnia a gazdasági és társadalmi változásokra (COVID-19 világjárvány, energiaválság stb.), melyek alakítják a társadalmi és gazdasági folyamatokat lokális szinten. Jelen vizsgálatunk három fogalom; a fenntartható turizmus, a dzsentifikáció és az ehhez ezer szállal kötődő studentifikáció diskurzusában zajlik, melyet jelen tanulmány elején röviden tárgyalunk.

Kutatásunk erős kvalitatív lábát az évek során készített interjúk adják. Ezek egy részét a kerület döntéshozóival, stakeholderekkel, a kerület kulturális életében résztvevő aktorokkal, szolgáltatásokat üzemeltetőkkel és a városfejlesztésben résztvevő szakemberekkel folytattuk.

Fenntartható turizmus

A fenntartható turizmus az UNEP–WTO megfogalmazása szerint „*az az idegenforgalom, amely teljes mértékben figyelembe veszi a jelenlegi és jövőbeli gazdasági, társadalmi és környezeti hatásokat, valamint a turisták, az iparág, a környezet és a befogadó közösségek igényeit*” (UNEP–WTO, 2005). Az Európai Bizottság 2003 óta foglalkozik dedikáltan a fenntartható tu-

⁴ Csak a BME hallgatói létszáma 2021-ben 21836 fő volt (BME, 2021).

rizmus kérdésével, rámutatva arra, hogy az európai idegenforgalom fenntarthatóságára vonatkozóan alapvető fontosságú a környezeti fenntarthatóság biztosítása, mely feltétele a turizmus ágazat fejlődésének és versenyképessége növelésének (Communication from the Commission to the European Parliament, 2013). Hazánkban a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia tervezetében található Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia határozza meg a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás hazai kereteit és lehetőségeit. Ez alapján „a turizmusra nemcsak a közvetlen klímamparaméterek (hőhullámok, változó vízjárás, gyakoribb viharok) gyakorolnak hatást, hanem a klímaváltozás okozta természeti hatások (biodegradáció, inváziós fajok elterjedése) és azok társadalmi–gazdasági következményei (fertőző betegségek elterjedése, energia és ivóvíz árának alakulása) is. A klímabarát turizmus tudatosan számol és felkészül a klíma- és időjárás változás kedvező és kedvezőtlen hatásaira” (Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, 2018). A stratégia többek között cselekvési irányokként azonosítja a szemléletformálás erősítését, a bel-földi turisztikai és szabadidős tevékenységek népszerűsítését, az ehhez kapcsolódó infrastruktúra (tanösvények, turistautak) kialakítását és fenntartását, a különböző turisztikai kínálati típusok alkalmazkodóképességének vizsgálatát, a turisztikai vonzerővel bíró rendezvények energiafelhasználásának csökkentését, a karbonsemlegesítés elősegítését, továbbá hosszú távon az éghajlatváltozás, mint peremfeltétel teljes körű integrálását a turizmusfejlesztésbe (Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, 2018).

A fenntartható turizmus gyakorlati elemeiként említhetjük többek között:

- a természeti erőforrások felelős használatát,
- a zaj-, a víz, és a légszennyezés határértékeinek betartatását,
- korszerű hulladékgyűjtést,
- a korszerű energiaellátás és megújuló energiaforrások használatát,
- szigorú földhasználati és építésügyi szabályozást,
- kulturális örökség védelmét,
- a turisztikai célpontok természeti és kulturális integritásának megőrzését,
- a turizmusszolgáltatók környezettudatos képzését,
- a turizmus integrált szervezését,
- a szezonális csökkenését,
- a környezetbarát idegenforgalmi formák (kerékpáros-, ökoturizmus) támogatását.

Fontos megjegyeznünk, hogy a fenntartható turizmus különböző értelmezései városfejlesztési kontextusban olyan környezetet teremtenek, amelyben alapvetően nehéz kollektív cselekvést vagy döntéshozatalt elérni. Ez sokszor az érdekelt felek közötti kommunikáció vagy hivatalos diskurzus általános hiányára utal. Ha a helyi turizmus gazdasági életképességével kapcsolatos aggodalmak dominálnak a turizmusfejlesztés kérdésében, akkor a fenntarthatóság más dimenziói, mint például a természeti környezet védelme, a kulturális örökség megőrzése vagy az épített városi környezet megőrzése vagy a kulturális sokszínűség tiszteletben tartása, esetleg háttérbe szorulhatnak. Ennek figyelembe vételével az önkormányzati döntéshozók nem hagyhatják figyelmen kívül az érdekelt felek különböző aggodalmait, kételyeit, így igen fontos a részvételiség, a participáció erősítése, mely a szükséges társadalmi legitimitást is biztosítja.

A különböző érdekelt fenntarthatósági dimenziókkal kapcsolatos összekapcsolódása javíthatja a fenntartható városi turizmusfejlesztés folyamatát, továbbá az érdekelt összehangolt, szervezett és megfelelően koordinált interakciója megkönnyítheti a fejlesztési folyamatokat. E szerint szükséges a hatékony desztinációmenedzsment kialakítása; egy vezető aktor kijelölése, aki koordinálja a számos érdekelt felet, növeli a társadalmi beágyazottságot és elindítja a különböző szervezete, intézmények és a helyi hatóságok közötti együttműködési folyamatot (Timur & Getz, 2009). A megfelelő koordináció különösen fontos az integrált, felelős tervezés szempontjából is, hogy elkerülhetők legyenek a turizmusból adódó negatív externáliák, mint például a főváros VI. és VII. kerületének esetében, ahol más európai városokhoz

hasonlóan párhuzamosan fejlődött ki a kreatív, szórakoztató negyed, főként romkocsmák formájában az Airbnb apartmanok és hostelek gyors növekedésével párosulva. Itt a helyi lakosok igényeit nagymértékben figyelmen kívül hagyták, mind az ingatlanárak gyors növekedése és az ebből következő kitelepítés, mind pedig a turisták indokolatlan zajszintje és viselkedésének tekintetében. A városvezetés nem koherens módon vonzotta a turisztikai fogyasztást a város említett kerületeibe és nem igyekezett csillapítani vagy szabályozni azt. Úgy tűnik, hogy mind a romkocsmák, mind az Airbnb jelenségek mindenféle azonosítható tervezési célkitűzéstől függetlenül virágoztak, melyek számos konfliktust szülnek a mai napig. A városi turisztikai tervezés decentralizált, széttagolt és esetleges megközelítése még abban az esetben sem kedvező a lakosok számára, ha ez elősegíti a turizmus növekedését, így elengedhetetlen szem előtt tartani azt, hogy ezek a fejlesztések ne rombolják azokat a meglévő jellemzőket, amelyek korábban vonzóvá tették őket a turisták számára (Smith et al., 2018).

Dzsentrifikáció

A fenntartható turizmus jelen vizsgálatban szorosan összefügg a területre jellemző dzsentrifikációs folyamatokkal, illetve a studentifikációval. Neil Smith a dzsentrifikációt úgy jellemzi, miszerint a főként középosztálybeli fejlesztők és lakásvásárlók a munkásosztály egykori lakónegyedeit rehabilitálják (Smith, 1982). A fogalom komplex; egyaránt tartalmazza az urbánus környezet társadalmi-gazdasági, fizikai, illetve kulturális változását, illetve az alacsonyabb státuszú lakónépesség kiszorulását az adott területről (Marcuse, 2015). A beköltözők általában tehetősebbek a korábbi lakosoknál és megjelennek köztük a kreatív osztály tagjai is (Czirfusz, 2013).

A dzsentrifikáció azonban kétoldalú jelenség, mely az alapvetően pozitívan tárgyalt városrehabilitációs oldala mellett rendelkezik egy társadalmi „árnyoldallal” is, melyben az alacsonyabb státuszú, korábbi lakónépesség kiszorulása és az újonnan beköltözők megjelenése számos konfliktust generálhat az adott területen. Bár a dzsentrifikáció globálisan ismert és vizsgált jelenség, annak lokális vetületei számos egyedi esetet és mintát mutatnak. A dzsentrifikáció általános hatásaként említhetjük még az említett társadalmi fluktuáció mellett a lakásárak emelkedését, a lakásállomány fizikai megújulását és a szolgáltató szektor átalakulását is.

Studentifikáció

A dzsentrifikációval szorosan összefüggő fogalom a studentifikáció, amely azonban egy meghatározott társadalmi réteg, a fiatalok földrajzi koncentrációját jelenti az adott területen. A studentifikáció eltérő profilokkal rendelkező fogalom, melynek négy dimenzióját különböztethetjük meg; egy társadalmi, egy gazdasági, egy kulturális és egy fizikai (Smith, 2005). Fontos azonban megjegyeznünk, hogy ezek a halmazok nem képeznek élesen elkülöníthető, egymástól független tudományos térben létező csoportokat, ugyanis aktív hatással vannak egymásra.

A studentifikációs folyamat, mint egy jelentős, fiatalokból álló társadalmi réteg megjelenése az adott helyen, az adott társadalmi közegben; számos értelemben és területen befolyásolhatja egy terület használatát, ritmusát, képét. A fiatalok (mint sajátos tulajdonságokkal jellemezhető társadalmi csoport) eltérő városfogyasztási mintái felerősíthetik új szolgáltatások megjelenését (fénymásoló szalon, szórakozóhelyek, kávézók, sörözők) a területen. Fontos megemlíteni, hogy ez a társadalmi csoport jelentős vásárlóerővel is rendelkezik, melyek tovább erősítik a speciális igények kielégítésére szakosodott szolgáltatások megjelenését, továbbá adott esetben az eltérő igények, fogyasztási minták, mindennapi ritmus, generációs szubkultúrák megjelenése és elterjedése pedig konfliktusokat okozhat a helyi lakossággal. Fontos megemlítenünk a studentifikáció fizikai hatását is, melyek többek között a szolgáltatásokhoz kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, illetve a lakásállomány fizikai megújulása.

Lokáció - Újbuda

Kutatásunk helyszíne a Bartók-negyed; a főváros XI. kerületének, Újbudának a szívében, Szentimreváros és Lágymányos városrészben helyezkedik el. A XI. kerület 33,47Km² területű és

131288 (KSH, 2021) fő lakja, ezzel a főváros második legnagyobb területű, viszont legnagyobb lélekszámú kerülete.

A mai XI. kerület jó része (az önálló Albertfalva és a Promontorhoz tartozó Kelenvölgy kivételével) az 1873-ban létrejött Budapest I. kerületéhez tartozott (Fehérvári, 2009). A terület fejlődése ekkor még nem indult be. Erre egészen 1896-ig kellett várni, amikor átadták a Ferenc József hidat (a mai Szabadság híd). A Szabadság híd megépülésével a városfejlesztés egyik gócpontja a mai Újbudára került át.

Az akkori városfejlesztők előtt álló legfőbb kihívás az volt, hogy az ekkor még lakatlan Kelenföld és a mai Újbuda legfőbb közlekedési útvonalait kialakítsák. Ezeket az akkor még tervezési fázis alatt álló Petőfi hídhöz, illetve a Kelenföldi pályaudvarhoz szabták (Novothyné, 1998). Tehát kijelölték, illetve részben kiépítették a kerület ma ismert legfőbb főútvonalait, pl. a Bartók Béla utat, a Budafoki utat, Fehérvári utat, és a Bocskai utat. Már a századforduló éveiben megkezdődött a Bartók Béla út – Budafoki út –Karinthy Frigyes út által határolt terület beépítése. A kerület fejlődését tovább gyorsította, hogy 1909-től a Gellért tér mellett működik a Budapesti Műszaki Egyetem (BME). Az első világháború után, az 1920-as években megkezdődött a Móricz Zsigmond körtér, Kosztolányi Dezső tér és a Villányi út beépítése is.

A Budapest székesfőváros közigazgatásáról szóló 1930. évi XVIII. tc. 3. § (5) így fogalmaz: „azt a területet, amely e törvény hatálya léptekor az I. közigazgatási kerülethez tartozik, három közigazgatási kerületre kell felosztani, éspedig: a) a Vár, Tabán területét, továbbá a Krisztinavárosnak a Duna-Száva-Adria vasút vonaláig és a Krisztina-körút középvezetől a Vár felé eső belső részét; b) a Kelenföld, Lágymányos területét; c) a Krisztinavárosnak a Duna-Száva-Adria vasút vonalán túl eső és a Krisztina-körút középvezetől a Hegyvidék felé eső külső részét és a Hegyvidék területét magukban foglaló közigazgatási kerületekre.”

Az e törvény értelmében megalkotott 1934-es BM rendelet értelmében a törvény /b pontjában említett városrészekből létrejön a főváros XI. kerülete Szent-Imre város néven. Azzal, hogy a kerület önállóvá válik, ismételten egy jelentős fejlődés indul meg a térségben, amelynek köszönhetően például felépült Wälder Gyula építész tervei alapján a kerület jelképének számító, Ciszterci Szent Imre templom a mai Villányi úton. A II. világháború során a kerületet Pesttel összekötő két Duna híd, a Szabadság és a Petőfi híd is bombatalálatot szenvedett, újjáépítésükre viszont rendkívül gyorsan sor került, így a Szabadság hidat már 1946-ban, a Petőfi hidat pedig hat évvel később, 1952-ben vehették újra birtokukba a főváros lakói. Az 1950-es évek a fővárosban jelentős lakáshiány volt tapasztalható, ennek enyhítésére lakótelep építések kezdődtek főváros szerte. A fejlesztések középpontjába a XI. kerület került, amely időközben az 1950-es közigazgatási rendezés során kibővült, hiszen Albertfalva is a kerület részévé vált. A kerület azért vált a fejlesztések egyik kedvelt színhelyévé, mert közel helyezkedett el a belvároshoz, illetve jelentős üres területek voltak a területén. Így épült meg 1955-1964 között egy 3542 lakásos igazi szocialista mintalakótelep, a Lágymányosi lakótelep, ahová 12 000 ember költözhetett (Fehérvári, 2009).

Véleményünk szerint a fenntartható turizmusfejlesztés megfelelő terepévé válhat Újbuda a fejlesztésben érdekelt különböző aktorok (önkormányzati döntéshozók, civilek, szolgáltatók stb.) integrált és aktív együttműködésével. A terület versenyelőnyt biztosító erőforrásaként azonosíthatjuk Porter (1995) alapján annak stratégiai elhelyezkedését (közelségét a legfőbb fővárosi turisztikai desztinációkhoz), az emberi erőforrásokat (kis területen koncentrálódó munkaerő, a diákok nagy száma és elhelyezkedése), illetve a hasonló profilú szolgáltatások és magánszektor jelenlétét. Porter alapján a helyi gazdaságfejlesztésben (ez esetben a turizmus szektorra fókuszálva) a gazdaság irányítása a magánszektor, még a közösség fejlesztése a civil szféra feladata. Az önkormányzatnak ebben az esetben alapvetően háttérszerep jut, melynek középpontjában a megfelelő gazdasági környezet megteremtése áll (Porter, 1995).

A Bartók-negyed fejlődése és átalakulása

A 2000-es évek a Bartók negyed főútjának, egyben Újbuda szívének a régen várt teljes megújulását és átalakítását hozta el. 2002-ben a Fővárosi Önkormányzat az M4-es metró beruházásra és a Bartók Béla út rossz állapotára tekintettel, az elavult, balesetveszélyes macskaköves útburkolat, a rossz állapotú villamospálya, és a keskeny villamosmegálló peronok teljes felújítása és átalakítása mellett döntött. A teljes belső Bartók Béla út mellett a Fehérvári út Móricz Zsigmond körtér – Bocskai út közötti szakasza is minőségi megújuláson ment át ebben az időszakban. A Bartók Béla út átalakítása, habár tudatosan nem a gasztroturizmus és a vendéglátóhelyek kívánalmai szerint épült át, mégis ez a beruházás adta meg a vendéglátóhelyek fejlődésének az alapját. Végig a Bartók Béla út mentén széles kellemes térkövel burkolt járdaszakaszok jöttek létre, a historizáló, eklektikus építészeti stílushoz igazodó utcabútorok és kandeláberek kerültek kialakításra, ügyelve arra is, hogy a felújítás során a meglévő zöldterületek, fák ne sérüljenek. A sokak számára zord és félelmetes Bartók Béla útból egy szerethető és sétálható kellemes belvárosi főutca jött létre.

Az M4-es metróvonal 2014-es átadása egy teljesen új helyzetet teremtett a kerület és azon belül a Bartók-negyed életében, hiszen a térségen áthaladó jó része már nem a földfelszínen közlekedett, hanem az új földalatti vonalon, amely naponta közel 200.000 utast szállít⁵. Minderre az új körülményre az önkormányzatnak is reagálnia kellett. Ezért a 2000-es évek közepén a kerületi politikában konszenzusos véleménnyel határoztak arról, hogy a Bartók Béla út egy új kulturális funkciót fog kapni. A városvezetés szerint erre azért volt szükség, mert a korábbi tapasztalatok szerint, ahol metróvonal épül, ott a felszíni funkciók kihasználtsága csökken. Így az Üllői út, a Rákóczi út, a Bajcsy-Zsilinszky út példáját, ahol a boltok, vendéglátó ipari egységek többsége bezárt (kivéve a környező egyetemeken tanuló diákokat kiszolgáló alacsony presztízsű kocsmákat (Városvezetői interjú, 2019). Az Önkormányzat legelső elképzelései szerint, minőségi divatmárkák üzleteiből álló bevásárlóutcát kívántak létrehozni a Bartók Béla úton.

A kerület ezen elképzeléseit viszont nagyban átalakította az, hogy 2005-ben az ING Ingatlanfejlesztő Zrt. ingatlanfejlesztési célból megvásárolta a legendás Skála Buda áruházat. Az ingatlan kiemelkedő értékekkel és adottságokkal rendelkezett. A befektető számára kifejezetten kedvező volt, hogy a Skála Áruház mellett hatalmas földfelszíni parkoló állt rendelkezésre, így az épület lebontásával egy hatalmas beépíthető terület állt rendelkezésre Buda leggyorsabban fejlődő kerületében, ráadásul közvetlenül az épülő metróvonal mellett, amely egy ingatlanfejlesztő számára kiemelkedően fontos tényező. Az ingatlanfejlesztő és a kerületi önkormányzat együttműködésnek a keretében, az önkormányzat kérésére valósult meg a Bercsényi utca felújítása és aluljáró kialakítása is, viszont hozzá kell tenni, hogy az átalakítás nem sikerült jól, mivel az aluljáró túl kicsi ahhoz, hogy egy busz beférjen oda, ami miatt az eredeti tervekhez képest a BKK 53-as járatának útvonalát is módosítani kellett (Városvezetői interjú II., 2019).

Az Allee bevásárlóközpontot végül 2009. november 11-én (Újbuda napján) nyitott meg. 46.000 négyzetméteres alapterületével, és az ezt kiegészítő, iroda- és apartmanházzal a főváros egyik legnagyobb bevásárlóközpontjává vált és a kerületi, fővárosi, és a dél-budai agglomerációban élő polgárok körében is egy közkedvelt bevásárló és szórakoztató központnak számító létesítmény jött létre.

Az Allee bevásárlóközpont megépülésének a hírére az önkormányzat az eredeti koncepció átdolgozására kényszerült. A megváltozó körülmények hatására úgy értékelték, hogy a kereskedelmi funkciók hosszú távon nem fenntarthatók a Bartók Béla út térségében, hiszen még az újbudai vásárlóerő se képes eltartani egymástól néhány 100 méterre, nemzetközi divatmárkák üzleteit, ráadásul a kereskedelmi funkcióra alkalmatlan is a kerület főutcája, hiszen az egész

⁵ A COVID lezárások előtti 2019-es utasszám

Bartók-negyedben rendkívül kevés parkolóhely áll rendelkezésre. A kerület vezetésre, feltétlenül el akarta kerülni a Bartók Béla út leértékelődését és azt is, hogy csak az úgynevezett olcsó üzletek jelenjenek meg a kerület főutcáján, ezért az önkormányzat úgy döntött, hogy kulturális profilt ad a Bartók Béla út legközpontibb részének (a Szent Gellért tér – Móricz Zsigmond körtér közötti szakasz). Úgy gondolták, hogy forgalomcsillapítással – amit részben maga a metró okoz, részben pedig egy forgalmi sáv megszüntetése – a kulturális és a magasabb profilú vendéglátóhelyek számára vonzóvá tehető, a Bartók Béla út. Ennek az új funkcióknak, a kialakulását azzal segítette elő az Önkormányzat, hogy a fővárosi viszonylatban relatív magas önkormányzati tulajdonú (30%-os arány) helyiségeinek a bérleti díját jelentősen megemelték minden szereplőnek, kivéve a kulturális és vendéglátóipari funkciójú helyeket, akiknek viszont jelképes összegűre csökkentették a bérleti díjakat. Habár ez a koncepcionális döntés sok helybéli lakosnak nem tetszett, az Önkormányzat mégis kiállt az elképzelései mellett (Önkormányzati döntéshozó interjú I., 2019)

Összességében, több mint 10 év távlatából azt mondhatjuk, a kerületi városvezetés rendkívül jól döntött. Interjúink és saját tapasztalataink alapján is kijelenthetjük, hogy a kulturális főutca projekt egy sikertörténet. Manapság pedig, akár modellszintű városfejlesztési akcióként is tekinthetünk erre a kezdeményezésre, hiszen a napjainkban zajló Margit-negyed fejlesztési projekt egyik dedikált példaberuházása a Bartók-negyed volt, továbbá a Margit-negyed fejlesztését koordináló szakmai csapat egy része is komoly szerepet játszott már a Bartók-negyed kialakításában is. A területen meglévő kulturális szolgáltatások számossága, a kultúra gyakori fogyasztásának lehetősége nagyban hozzájárul a helyi és időszakos lakosság (pl. egyetemisták, egyetemi tanárok és az oktatási adminisztrációban foglalkoztatottak) és a turisták életminőségének növekedéséhez, akik számára fontos a vonzó és élhető város, ahol tanulmányaikat folytatják (vagy csupán látogatóba érkeznek), s amelynek vérkeringésében rutinszerűen, vagy alkalmilag részt vesznek (Kovács et al., 2006). A minőségi kikapcsolódás és fogyasztás lehetősége és ezek bővítése, a helyben elérhető kulturális és gasztronómiai szolgáltatások sűrűsége, megközelíthetősége közös nevezője a fenntartható turizmus emberléptékűségének és a környezetterhelés csökkentésének, illetve a studentifikáció folyamatának. Az egyetemi oktatók és hallgatók, illetve a felsőoktatási intézményekben dolgozók által megjelenő kulturális igények, a városrész fizikai és társadalmi arculatának alakulása, a szellemi pezsgés, továbbá az újabb gazdasági szereplők vonzása és integrálása, illetve megtartása, a helyi szellemi tőke növekedése egyaránt erősítheti a fenntartható turizmus fejlesztését és biztosítását a városrészben (Rechnitzer & Hardi, 2003).

A városrész jelenlegi kihívásai

A Bartók-negyed környékének a fejlesztése és átalakítása középtávon tekintve a körtéri Gomba épületének műemléki rekonstrukciójával és a metróvonal átadásával befejeződött. Hosszútávon, ha lesz lehetőség rá, az Önkormányzat a Villányi út Feneketlen-tó magasságáig történő sétálóutcává alakítását szeretné megvalósítani, de jelen pillanatban erre az önkormányzatnak nincsen forrása, ráadásul a területrész közösségi közlekedésben (autóbusz-végállomás) betöltött szerepének a csökkentésére vonatkozólag sincsenek jól átgondolt koncepciók (Önkormányzati döntéshozói interjú, 2022). A funkciókat tekintve a negyed jelenleg is egy nagyjából teljes és komplex egységet alkot mára.

Az Önkormányzat képviselőivel folytatott beszélgetéseink alapján elmondhatjuk, hogy a térség számára jelenleg az egyik legnagyobb kihívást a reménytelen parkolási helyzet jelenti (hasonlóan a belváros más részeihez). A parkolást egyetlen úton lehetne javítani a véleményük szerint, mégpedig ha a környéken történő mélygarázs létesítésével. Erre több lehetőség is volt, de végső soron egyik sem tudott megvalósulni. A Műegyetem rakparton tervezett mélygarázs az utolsó pillanatban végül kimaradt a metróprojektből. A Bocskai úton pedig az Allee fejlesztője ajánlotta föl a mélygarázs létesítését, viszont ez a hatalmas lakossági és környezetvédő

szervezetek általi tiltakozás miatt nem valósult meg (Önkormányzati döntéshozói interjú II., 2022).

Jelenleg több fővárosi kerülethez hasonlóan látszatintézkedésként Újbuda is a fizetős parkolási övezet bővítésével, és a parkolási díjak emelésével próbál enyhíteni a kialakult helyzeten. Ezek az elképzelések viszont csak ideig-óráig nyújtanak látszattmegoldást. A fizetős övezet folyamatos kiterjesztésével Újbuda Önkormányzata például a teljes kelenföldi, és örmezei lakótelepen is a fizetős parkolás bevezetését tervezi (a Fővárosi Közgyűlés 2018. áprilisi döntésének értelmében Újbuda engedélyt kapott erre, habár ezzel a lehetőséggel, csak 2022. év végén élt csak részlegesen). A főváros reménytelen parkolási helyzetén csak a kötöttpályás közlekedési eszközök külvárosi végállomásán létesítendő P+R parkolók segíthetnének, viszont ezek kiépülése rendkívül lassú ütemben zajlik. Mindaddig, amíg ez a fejlesztés megvalósul, Újbuda és más önkormányzatok is egyetlen lehetőségként a fizetős parkolási övezetek kiterjesztésével fognak élni.

Habár 2021 szeptemberében a metró kelenföldi végállomásán átadásra került az Etele Pláza bevásárlóközpont is, ennek ellenére az Allee bevásárlóközpont vásárlói száma és a Bartók-negyed vendégeinek a száma érdemi módon nem csökkent.

A Bartók-negyed jelenleg a főváros és egyben Újbuda, elsősorban a helyi vásárlóerőre építő gasztronómiai és bohém városnegyede. A Bartók negyed vendéglátóipari egységeinek a törzsközönsége, habár már nem a negyed környezetében élő és tanuló egyetemisták, hanem jellemzően a fiatal felnőtt generációk, valamint az egyetemeken oktató és kutató fiatal értelmiségiek. Ennek ellenére a fiatalosságát és bohém jellegét a városnegyednek a környezetben működő egyetemek adják és a felsőoktatás nyújtotta pozitív városfejlesztési szinergiák lévén képes a Bartók-negyed mára a főváros egyik legkedveltebb kulturális és találkozó helye lenni.

A magasabb társadalmi rétegeket megcélzó és színes kulturális szolgáltatásokat nyújtó városrész, a komplex jellemzően belföldi törzsközönségnek szóló kínálata által a fővárosi nemzetközi kocsmaturizmus által nem sújtott városrésze (Smith et al., 2018) amelyet a városnegyed vendéglátói és önkormányzati szakemberei is minden áron el kívánnak kerülni. (Önkormányzati városvezetői interjú és szakértői interjú, 2022).

További kihívás még a kerület döntéshozói és a turizmusban, illetve szolgáltatásokban érdekelt aktorok számára az érdekek minél hatékonyabb egyeztetése, a lehetséges érdekkonfliktusok feloldása és a gördülékeny, aktív kommunikáció (Timur – Getz, 2009).

A fenntartható turizmusfejlesztésben résztvevő, továbbá érdekelt idegenforgalmi ágazat, a helyi önkormányzat és a fogadó környezet közötti további konfliktusforrásként jelenhet meg a bevonás mértéke és minősége, melyhez az önkormányzatnak további szakmai erőforrásokat kell bevonnia, illetve további forrásokat allokálnia.

A Bartók-negyed, mint kulturális, gasztronómiai desztináció

A Bartók-negyed a főváros és egyben Újbuda, elsősorban a helyi vásárlóerőre építő gasztronómiai és bohém városnegyede. Ez a kreatív és fiatalos jellegű városnegyed habár spontán, alulról szerveződő módon alakult ki, a kialakulásban óriási szerepe volt az újbudai önkormányzatnak, hiszen a mai negyed kialakulásának megalapozója a korábbiakban már részletesen bemutatott kulturális főutca koncepció, valamint a kulturális és gasztronómiai szolgáltatóknak adott bérleti díj-kedvezmény, amely mára az innovatív önkormányzati helységgazdálkodás egyik országosan ismert mintapéldája lett (Szakértői interjú, 2022).

A gasztronómiai és kulturális szereplőket összefogó Jáki Mónika vezetésével működő Bartók Boulevard Egyesület a Bartók-negyed egyfajta turisztikai desztináció management feladatokat ellátó szervezete, hiszen az egyesület munkájában a Bieger (1998) és Pesenza (2005) által megfogalmazott klasszikus desztinációmenedzsment feladatok is megtalálhatók - ld. vézérkép alkotói és fejlesztői funkció, kínálati funkció és kommunikációs funkció.

A Bartók Boulevard Egyesület koordináló és összefogó tevékenységével egy olyan szervezet jött létre, amely a Bartók-negyedet Bartók Béla Boulevard (BBB) néven egy turisztikai

branddé alakította át. Ez a turisztikai brand erőteljes érdekérvényesítő képességgel rendelkezik és egy olyan rendezvénysorozatot szervez (Eleven Tavasz, Eleven Ősz), amely a minőségi kulturális, művészeti és gasztronómiai kínálat iránt érdeklődő vendégek körében szélesebb körű országos ismertséget vívott ki magának.

Fontos azonban megjegyeznünk, hogy a Bartók Boulevard Egyesületnek Újbuda Önkormányzata nem tagja, így az egyesület vezetése és az Önkormányzat között számos konfliktus keletkezett az elmúlt években (Szakértői interjú 2020, 2022). Habár az egyesület és az Önkormányzat szándékai számos területen különböznek, abban minden szereplő egyetért, hogy a Bartók-negyedből egy minőségi kulturális-turisztikai desztinációt kívánnak létrehozni elsősorban a fővárosiak számára, de a minőségi szórakozást kereső belföldi turisták számára is. Ennek érdekében kerül megrendezésre évről-évre színesebb programkínálattal az Eleven Ősz és Eleven Tavasz rendezvénysorozat, amely mára egy kisebb helyi kulturális és gasztronómiai fesztivállá nőtte ki magát, továbbá ennek keretében működik az önkormányzati tulajdonú B32 Galéria is, amely kihasználva a helyszín adta adottságokat, nem csak hagyományos kiállítóhelyként funkcionál, hanem alternatív művészeti térként, fórumként működik, ahol számos ország-szerte még kevésbé ismert, vagy alternatív művészeknek ad teret és lehetőséget a publikum előtti kibontakozásra. Nyaranta a Gárdonyi téren működő galéria kihasználja a 2002-es felújítás során példa értékűen kialakított tér adta lehetőségeket és egyre több kültéri attrakciót is kínál a fővárosi és az egyre több vidékről érkező vendége számára is (Szakértői interjú, 2022).

Szintén közös pont a szereplők között, hogy a magasabb végzettséggel rendelkező társadalmi rétegeket megcélzó és komplex kulturális szolgáltatásokat nyújtó városrész jellemzően belföldi törzsközönségnek szóló kínálata által a fővárosi nemzetközi kocsmaturizmus által nem sújtott városrész, mindezen tulajdonságát pedig a negyed vendéglátói és önkormányzati szakemberei is minden áron meg kívánják őrizni (Önkormányzati városvezetői interjú és szakértői interjú, 2022).

Fiatalok a Bartók negyedben

A Bartók Boulevard Egyesület tagjainak és a negyedben működő vendéglátó egységeknek a törzsközönsége napjainkban már nem csupán a negyed környezetében élő és tanuló egyetemisták, hanem jellemzően a fiatal felnőtt generációk, valamint az egyetemeken oktató és kutató fiatal értelmiségiek is. Ennek ellenére a fiatalosságot és bohém jellegét a városnegyednek leginkább a vizsgált területen működő egyetemek adják, így a felsőoktatás nyújtotta pozitív városfejlesztési szinergiák lévén volt képes a Bartók-negyed mára a főváros egyik legkedveltebb kulturális és találkozó helyévé válni. Véleményünk szerint a negyed különös varázsát az adja, hogy egymás mellett és egymást nem zavarva működnek pénztárcabarát, a diákokra „szakosodott” vendéglátóhelyek, illetve a negyedben működő vendéglátóhelyek többségét adó magasabb árszabású és sokszor egyedibb, kisüzemi kínálattal rendelkező vendéglátóhelyek is. A Bartók-negyed ebben a szempontból hazánkban specifikusnak mondható, mert diverz vendéglátóipari egységeivel hosszú távon képes megőrizni a törzsközönségét, hiszen a kedvezőbb ár-fekvésű helyek hajdani látogatói válnak sok esetben a magasabb minőségű helyek későbbi látogatóivá (Szakértői interjú, 2022; Vendéglátóhely tulajdonosával folytatott interjú, 2022).

Az egyetemek és az ott tanuló hallgatók pozitív hatása más szempontból is tetten érhető, hiszen a felsőoktatási intézmények, illetve a kulturális és gasztronómiai helyek együttese a Bartók-negyedet nem csak egy gasztronómiai és alternatív kulturális turisztikai célponttá tette, hanem a kreatív osztály egyik közkedvelt találkozó és lakhelyévé. A kreatív osztály által közkedvelt terekről Salamin és szerzőtársai 2021-es tanulmányukban úgy fogalmazzák, hogy *az egyetemek, kutatóintézetek, a versenyszféra szereplői, továbbá a kulturális szórakoztató egységek, az éttermek, kávézók, pub-ok közelsége által létrejövő véletlen összefonódások inspirálják e réteg kreativitását, amely nyomán új tudás, új ötletek keletkeznek* (Salamin et al., 2021). Az

egyetemek közelsége, a kreatív tér, a sokszínű kulturális és vendéglátóhelyek pedig Lágymányos studentifikációját, dzsentifikációját is magával hozták, hiszen a városrész lakónépessége folyamatosan fiatalodik és folyamatosan átalakul.

4. Összegzés

A Bartók-negyed komplex átalakulása mintapéldája lehet a hazai városfejlesztési politikának, mely elősegíti a fenntartható turizmus kialakítását és fejlesztését az adott területen, továbbá olyan példája, ahol a különböző érdekkörök és szereplők (önkormányzati, helyi lakosság, kulturális szféra, vendéglátóipar) évek óta tartó párbeszédének és kompromisszumos politikájának által a kulturális és szórakoztató városrészeinek egy hosszútávon is fenntartható modellértékű projektjévé vált. A Bartók-negyed számára legfőbb kérdés az, hogy mennyire lesz képes a negyed a nemzetközi turizmus által nyújtott kihívásoknak ellenállni.

Véleményünk szerint a tudatos és széleskörű civil és lakossági bevonáson alapuló menedzsmentnek köszönhetően a városrész tovább fog tudja erősíteni a belföldi elsősorban lokális gasztro-és kulturális turizmusban elfoglalt szerepét, valamint a belvárosi városrészekben jelentkező nemzetközi kocsmaturizmus által nyújtott kihívásoknak is sikeresen ellen fog tudni állni. A városnegyednek továbbá rendkívül fontos építőkövei a fiatalok, az egyetemeken tanuló, kutató és dolgozó közösség, az egyetemi polgárok különleges hálójája, akik az átlagosnál jelentősebb fogyasztási potenciállal és eltérő fogyasztási szokásokkal rendelkeznek, s akikre egyszerre tud építeni a városnegyed heterogén vendéglátóipari köre. A területen tanuló diákok a kifejezetten kedvező közösségi közlekedési adottságoknak - ld. M4-es metró - és a városnegyed számukra vonzó fiatalos atmoszférájának, továbbá szolgáltatási mixének köszönhetően sok esetben a városnegyed új lakói, a vendéglátóhelyek újabb törzsközönségei lesznek.

A Bartók-negyed nyitott a fenntartható, kis léptékű belföldi, kulturális és gasztroturizmus iránt érdeklődők előtt színes és változatos rendezvényei által, akiknek potenciális vendégköre lehet például a fővárostól távolabbra költöző, egykor a negyedben tanuló és szórakozó értelmiségiek csoportja is.

Irodalomjegyzék

- A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai gazdasági és Szociális bizottságnak és a Régiók Bizottságának - Európa, a világ első számú turisztikai célpontja – az európai turizmus új politikai kerete (2010)
- Bieger, T. (1998). Reengering destination marketing organizations – the case of Switzerland. *Tourism Review*, 53(3), 4–17. <https://doi.org/10.1108/eb058277>
- Communication from the Commission to the European Parliament (2013). <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/HU/TXT/?qid=1492614450554&uri=CELEX:52003DC0716>
- Czirfusz M. (2013). Bevezetés: A kreatív város. In Jelinek Cs., Bodnár J., Czirfusz M. & Gyimesi Z. (szerk.), *Kritikai városkutató* (pp. 263–272). L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- Fehérvári L. (2009). *A XI. kerület krónikája: múltja, jelene, jövője*. Egyetemi szakdolgozat, ELTE TTK Földrajz kiegészítő szak, Budapest.
- Kovács, B., Horkay, N. & Michalkó, G. (2006). A turizmussal összefüggő életminőségindex kidolgozásának alapjai. *Turizmus Bulletin*, 10(2), 19–26.
- Marcuse, P. (2015). Gentrification, Social Justice and Personal Ethics. *International Journal of Urban and Region Research*, 39(6), 1263–1269. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12319>
- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018). Hazai Dekarbonizációs Útiterv Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia „Partnerség az éghajlatért” Szemléletformálási Terv.

- Novotnyé Pletscher H. (1998): *Budapest városfejlődése az egyesüléstől a napjainkig*. KSH, Budapest.
- Porter, M. E. (1995). The Competitive Advantage of the Inner City. *Harvard Business Review*, May–June 1995. <https://hbr.org/1995/05/the-competitive-advantage-of-the-inner-city>
- Prezenza, A., Sheehan, L. & Ritchie, J.R.B. (2005). Towards a Model of the Roles and Activities of Destination Management Organizations. *Journal of Hospitality, Tourism & Leisure Science*, 2005(3), 17 p.
- Rechnitzer, J. & Hardi T. (2003). *A Szent István Egyetem hatása a régió fejlődésére*. SZIE Gazdaság- és Társadalomtudományi Intézet, Győr.
- Salamin G., Varga V. & Teveli-Horváth D. (2021). Versenyben a tehetségekért. In Salamin G. & Tóth B.: *Városok - tervezés - ingatlanpiac: Az urbanisztika aktuális kérdései*. Magyar Urbanisztikai Társaság, Budapest.
- Smith, M.K., Egedi, T., Csizmady, A., Jancsik, A. & Michalkó, G. (2018). Non-planning and tourism consumption in Budapest's inner city. *Tourism Geographies: An International Journal Of Tourism Space Place And Environment*, 20(3), 524–548. <https://doi.org/10.1080/14616688.2017.1387809>
- Smith, N. (1982). Dzsentrifikáció és egyenlőtlen fejlődés. In Jelinek Cs., Bodnár J., Czirfusz M. & Gyimesi Z. (szerk.), *Kritikai városkutatás* (pp. 89–114). L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- Timur, S. & Getz, D. (2009). Sustainable tourism development: how do destination stakeholders perceive sustainable urban tourism? *Sustainable Development*, 17(4), 220–232. <https://doi.org/10.1002/sd.384>